

dr hab. n. med. Mirosław J. Jarosz, prof. WSEI i IMW
Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie
Instytut Medycyny Wsi w Lublinie

Ocena osiągnięć naukowo—badawczych, dydaktycznych i popularyzatorskich
dr n. prawnych Anna Augustynowicz
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu
w dyscyplinie nauk o zdrowiu

1. Podstawa dokonania oceny

Niniejsza ocena została dokonana w związku z powierzeniem mi funkcji recenzenta przez Radę Dyscypliny Nauk o Zdrowiu w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym, o czym zostałem poinformowany przez Przewodniczącego tej Rady, Pana prof. dr hab. n. med. Bolesława Samolińskiego, pismem z dnia 1 lipca 2021 r. W ślad za tym pismem, drogą pocztową i e-mailową, otrzymałem następujące materiały, na podstawie których sporządziłem opinię:

- a) wniosek kandydatki o przeprowadzenie postępowania- (skan w formacie PDF);
- b) dyplom doktora nauk prawnych, oznaczony jako „Załącznik 2” - (skan w formacie PDF);
- c) autoreferat kandydatki, oznaczony jako „ZAŁĄCZNIK NR 3” - (kserokopia wydruku zawierającego 55 numerowanych stron);
- d) wykaz osiągnięć naukowych, oznaczony jako „zał. 4” – (skan w formacie PDF);
- e) monografię autorstwa kandydatki pt. *„Czynniki determinujące prowadzenie programów polityki zdrowotnej przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie”*, wydanej przez Wydawnictwo WUM w 2019 roku i oznaczonego numerem ISBN 978-38-7637-498-7 - (wersja drukowana);
- f) analizę bolometryczną publikacji kandydatki, sporządzoną przez Bibliotekę Główną WUM, według stanu na dzień 10 lutego 2021 roku, oznaczoną jako „ZAŁĄCZNIK NR 5 – (kserokopia wydruku zawierającego 22 ponumerowane strony);
- g) zaświadczenie o odbyciu stażu naukowego, oznaczone jako „Załącznik 6” – (skan w formacie PDF);
- h) zaświadczenie o udziale w projekcie finansowanym w drodze konkursu, oznaczone jako „Załącznik 7” – (skan w formacie PDF).

2. Ogólna charakterystyka kandydatki

Kandydatka w latach 1995-1999 studiowała na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie na jednolitych studiach magisterskich na kierunku „prawo”. Następnie podjęła studia doktoranckie w Instytucie Prawa Karnego UMCS, gdzie w roku 2005 obroniła pracę doktorską pt. *„Tajemnica zawodowa lekarza w polskim procesie karnym”* pod kierunkiem prof. dr hab. Edwarda Skrętowicza.

Studia podyplomowe w zakresie „Kontrola wewnętrzna w warunkach zmian organizacyjnych” odbyła w latach 2000-2001 w Wyższej Szkole Bankowości, Finansów i Zarządzania w Warszawie, a następnie z zakresie „Zdrowie Publiczne - Organizacja i Zarządzanie” w Akademii Medycznej w Warszawie, w latach 2003-2004.

W roku 2020 kandydatka uzyskała tytuł specjalisty z dziedziny zdrowia publicznego.

Od 2005 roku jest nauczycielem akademickim na Wydziale Nauk o Zdrowiu WUM. do 2017 roku w Zakładzie Zdrowia Publicznego, a od 2018 roku, w Zakładzie Ekonomiki Zdrowia i Prawa Medycznego. Równocześnie, od 2018 jest także pracownikiem dydaktycznym w Zakładzie Ekonomiki, Prawa i Zarządzania w Szkole Zdrowia Publicznego CMKP. W obu instytucjach kandydatka, poza działalnością naukową i dydaktyczną, pełniła także liczne dodatkowe funkcje organizacyjne lub społeczne, jako członek rad i komisji, w tym opiekuna Studenckiego Koła Naukowego oraz członka Komisji Antydopingowej.

Zarówno wykształcenie, w tym studia podyplomowe i specjalizacja, jak przebieg pracy zawodowej kandydatki dotyczą zagadnień z zakresu nauk o zdrowiu; a w szczególności zdrowia publicznego w zakresie organizacji i zarządzania oraz prawa medycznego.

3. Ocena dorobku naukowo-badawczego

3.1 Główne osiągnięcie naukowe

Kandydatka wskazała jako swoje główne osiągnięcie naukowe monografię pt. *„Czynniki determinujące prowadzenie programów polityki zdrowotnej przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie”* opublikowaną przez WUM w 2019 roku i oznaczonego numerem ISBN 978-38-7637-498-7. Autorkami recenzji wydawniczych były: prof. dr hab. n. med. Iwona Bojar (Instytut Medycyny Wsi im. W. Chodźki w Lublinie) oraz dr hab. n. med. Aneta Nitsch-Osuch (Zakład Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego, Warszawski Uniwersytet Medyczny).

Monografię, liczącą 190 numerowanych stron, zawiera: trzy rozdziały wstępne, cztery rozdziały główne, podsumowanie oraz streszczania, spisy tabel i rycin, bibliografię i wzór ankiety badawczej. Brak jest natomiast indeksu rzeczowego i indeksu nazwisk, oczekiwanych zwykle od publikacji o charakterze monografii naukowej. Ponieważ, odwołania do bibliografii załącznikowej, liczącej 307 pozycji, są sporządzone w sposób typowy dla publikacji biomedycznych, tzn. w kolejności cytowania, brak indeksu nazwisk, można uznać za usterkę redakcyjną tej publikacji. Do tej kategorii usterek, należy także zaliczyć nie objęcie numeracją tabel zawierających wyniki analiz statystycznych. Natomiast cennym składnikiem dzieła jest 49 przypisów rzeczowych, zamieszczonych na dole stron. Po spisie treści znajduje się wykaz skrótów, a następnie trzy rozdziały wstępne: „Wprowadzenie,” „Cel pracy” oraz „Charakterystyka materiału wykorzystanego w pracy i stosowanych metod.”

We rozdziale „Wprowadzenie” autorka monografii uzasadnia swój zamysł badawczy. Wskazuje, iż jednym z problemów zdrowia publicznego, wymagającym aktywności władz publicznych w tym samorządowych, jest zróżnicowanie stanu zdrowia członków społeczeństwa, w szczególności zaś, zróżnicowanie stanu zdrowia pomiędzy mieszkańcami miast i wsi.

W kolejnym rozdziale, zatytułowanym „Cel pracy” autorka formułuje cel główny, którym jest identyfikacja czynników determinujących prowadzenie programów polityki zdrowotnej przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie i na tej podstawie

opracowanie modelu prognostycznego uwarunkowań prowadzenia programów polityki zdrowotnej jako efektywnego narzędzia realizacji lokalnej polityki zdrowotnej. Następnie autorka formułuje cztery cele pośrednie, które mają doprowadzić do osiągnięcia tak sformułowanego celu głównego. Został także sformułowany cel dodatkowy, za który habilitantka uważa upowszechnienie wiedzy o badanym zjawisku wśród specjalistów i praktyków zdrowia publicznego.

Ostatnia część wstępu, to rozdział pt. „Charakterystyka materiału wykorzystanego w pracy i stosowanych metod.” W istocie zawiera on syntetyczne omówienie zawartości poszczególnych głównych rozdziałów monografii oraz faktycznie, opis metod, technik i narzędzi badawczych, a także obiektów, terenu i okresu badań.

W pierwszym rozdziale głównym, w dwóch podrozdziałach, autorka przedstawia wybrane zagadnienia z zakresu teorii zdrowia publicznego i programów zdrowotnych jako narzędzia zdrowia publicznego.

W drugim rozdziale, w pięciu podrozdziałach, habilitantka omawia regulacje prawne dotyczące instytucji programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej. Przedstawia definicję legalną programów, zakres przedmiotowy działań, które mogą być podejmowane w ramach programów, a także uwarunkowania prawne opracowania, realizacji i finansowania programów. Opisuje także regulacje prawne dotyczące systemu przekazywania informacji o zrealizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego programach polityki zdrowotnej. Autorka przeprowadza krytyczną analizę obowiązujących przepisów prawnych, a także formułuje możliwe rozwiązania, mogące być podstawą do inicjatyw ustawodawczych. Treści tego rozdziału warto upowszechnić w formie łatwiej dostępnej, np. artykułów w czasopiśmie profesjonalnych.

W trzecim rozdziale, w dwóch podrozdziałach, została omówiona realizacja przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie programów polityki zdrowotnej. Aktywność gmin wiejskich i miejsko-wiejskich w zakresie prowadzenia programów polityki zdrowotnej przedstawiono w kilku obszarach. Autorka wyjaśnia zauważalne różnice uzyskanych wyników i identyfikuje potencjalne czynniki, które mogą determinować realizację programów.

Czwarty rozdział główny składa się z dwóch podrozdziałów. W pierwszym autorka zidentyfikowuje czynniki determinujące prowadzenie przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie programów polityki zdrowotnej. W drugim przedstawia model prognostyczny, wyjaśniający uwarunkowania prowadzenia programów polityki zdrowotnej i omawia implikacje praktyczne przeprowadzonych badań.

Budzi wątpliwość zamieszczenie elementów dyskusji i refleksji badawczej w rozdziale „Podsumowanie”, zamiast wyodrębnionym rozdziale „Dyskusja.” Natomiast rozdział „Streszczenie” jest relatywnie zbyt obszerny i zajmuje aż 5 stron.

Podsumowując ocenę głównego osiągnięcia naukowego kandydatki, w opinii recenzenta, postawiony w pracy cel został osiągnięty. Natomiast sama publikacja, zawiera pewne braki i usterki formalne i edytorskie, w szczególności brak indeksu rzeczowego i indeksu nazwisk. Usterki te nie wpływają znacząco na pozytywną ocenę głównego osiągnięcia naukowego kandydatki.

Zgłoszone osiągnięcie naukowe dotyczy problematyki zdrowia publicznego należącego do dyscypliny nauk o zdrowiu. Jest dziełem oryginalnym, wnoszącym znaczny wkład w rozwój wiedzy na temat nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych oraz eliminowaniu tych nierówności poprzez prowadzenie programów polityki zdrowotnej przez organy samorządu terytorialnego na poziomie gmin wiejskich i miejsko-wiejskich.

3.2 Pozostałe osiągnięcia naukowe

Aktywność publikacyjna kandydatki dotyczy zagadnień polityki zdrowotnej, głównie regionalnej i lokalnej. Ta tematyka stanowi jej główny nurt zainteresowań, realizowanych poprzez prowadzenie prace naukowo – badawcze dotyczących wdrożenia i efektywności programów polityki zdrowotnej prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Kolejną zakresem zainteresowań badawczych jest organizacja i funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia i opieki zdrowotnej w Polsce. W tym obszarze kandydatka

podejmowała problematykę finansowania świadczeń opieki zdrowotnej oraz prawne aspekty funkcjonowania podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym funkcjonowania diagnostyki laboratoryjnej, outsourcingu w podmiotach leczniczych, funkcjonowanie wybranych zawodów medycznych (np. migracji zarobkowej pielęgniarek).

Obszernym zakresem zainteresowań kandydatki jest także prawo medyczne. Jest autorką pierwszego w Polsce komentarza do Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, a także autorką cyklu publikacji dotyczących prawnych aspektów udzielania świadczeń zdrowotnych osobom małoletnim. Godne odnotowania jest także podejmowanie trudnej problematyki stosowania środków przymusu bezpośredniego w procesie diagnostyczno-terapeutycznym wobec osób małoletnich, osób starszych, a także wobec osób z zaburzeniami psychicznymi. Równie złożone, często powiązane z poprzednim, dotyczy praw personelu medycznego. Publikacje naukowe dotyczące ochrony prawnej przysługujących personelowi medycznemu należą do rzadkości, podobnie jak kwestie praw i obowiązków personelu medycznego wobec organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. W tym miejscu warto odnotować, że kandydatka podejmuje najbardziej aktualnie i ważne problemy na pograniczu zdrowia publicznego i prawa medycznego, do których należy epidemia SARS-CoV-2.

Do zakresu zainteresowań naukowych kandydatki należy także problematyka bezpieczeństwa pacjenta.

W pozostałym dorobku naukowym kandydatki znajduje się współautorstwo 14 oryginalnych artykułów naukowych, w tym 8 opublikowanych czasopismach posiadających IF (Impact Factor). Ponadto jest autorem lub współautorem 61 poglądowych artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach umieszczonych na liście czasopism naukowych Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz jednego w suplemencie czasopisma z IF. Kandydatka jest także autorem lub współautorem 6 monografii naukowych, oraz 23 rozdziałów w monografiach naukowych. Jest również współredaktorem naukowym 4 wieloautorskich monografii naukowych.

3.3 Bibliometryczna ocena osiągnięć naukowych

Według analizy bibliometrycznej sporządzonej przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Medycznego w Warszawie, dorobek naukowy kandydatki po uzyskaniu stopnia doktora, obejmuje 10 publikacji pełnotekstowych opublikowanych w czasopismach posiadających IF oraz 75 takich publikacji w czasopismach nie posiadających IF. Sumaryczny wartość IF wszystkich publikacji kandydatki wynosi 16,381, a suma punktów MNiSzW jest równa 956.

Publikacje kandydatki były 10 razy cytowane przez innych autorów w pracach indeksowanych w bazie WoS oraz w 21 razy w pracach indeksowanych w bazie Scopus, co daje wskaźnik Hirscha równy odpowiednio 2 i 3.

4. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

Kandydatka prowadzi także działalność dydaktyczną, zarówno w procesie kształcenia przeddyplomowego, jak i podyplomowego.

Od początku swojej pracy zarodowej na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym jest nauczycielem akademickim, obecnie na stanowisku adiunkta badawczo – dydaktycznego w Zakładzie Ekonomiki Zdrowia i Prawa Medycznego. Prowadzi zajęcia dydaktyczne z zakresu prawa na studiach I i II stopnia na kierunkach: Zdrowie Publiczne, Pielęgniarstwo, Położnictwo, Ratownictwo Medyczne. Wykłada następujące przedmioty: *Prawo w ochronie zdrowia, Prawo medyczne, Podstawy prawa, Prawa pacjenta, Prawo cywilne, Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, Podstawy prawne prowadzenia badań klinicznych, Prawo w praktyce położnej, Dostęp do informacji publicznej*. Prowadzi również zajęcia z przedmiotu *Prawo medyczne* w Szkole Doktorskiej. Była również wykładowcą i współtworzyła materiały dydaktyczne w projekcie współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej realizowanym w latach 2017-2019 *Rozwój kompetencji zawodowych i kwalifikacji pielęgniarek i położnych poprzez kształcenie podyplomowe organizowane przez WUM*.

Oprócz prowadzenia działalności naukowo-dydaktycznej w WUM, kandydatka sprawowała szereg funkcji organizacyjnych lub społecznych. Była członkiem Odwoławczej Uczelnianej Komisji ds. Oceny Nauczycieli Akademickich na okres kadencji, pozostaje członkiem Wydziałowej Komisji ds. Wyboru Przedstawicieli Nauczycieli Akademickich do Rady Wydziału; jest członkiem Uczelnianej Komisji Wyborczej na kadencję 2020-2024. Kandydatka jest także członkiem Rady Pedagogicznej na kierunkach Położnictwo i Pielęgniarstwo na lata 2020-2024 i koordynatorem przedmiotów z zakresu prawa na tych kierunkach oraz opiekunem naukowym Studenckiego Koła Naukowego Prawa Medycznego działającego przy Zakładzie Ekonomiki Zdrowia i Prawa Medycznego WUM. Kandydatka jest promotorem ponad 140 prac magisterskich i kilkudziesięciu licencjackich. Była promotorem pomocniczym w jednym zakończonym przewodzie doktorskim i jest aktualnie takim promotorem w dwóch otwartych przewodach.

Działalność naukowa, dydaktyczna i popularyzatorska kandydatki była wielokrotnie nagradzana przez Rektora Warszawskiego Uniwersytetu. Nagrody rektorskie indywidualne i zespołowe otrzymała w latach 2009, 2019 i 2020.

Jako wykładowca w CMKP, kandydatka prowadziła wykłady dla lekarzy i lekarzy dentystów na kursach specjalizacyjnych w specjalnościach klinicznych, zdrowia publicznego a także kursach doskonalących. W latach 2007-2009 pełniła funkcję opiekuna dydaktycznego kursu specjalizacyjnego dla lekarzy i lekarzy dentystów „Zdrowie publiczne”, a od 2019 r. pełni funkcję opiekuna dydaktycznego kursu specjalizacyjnego „Podstawy prawa.”

Brała udział także w projekcie Unii Europejskiej dotyczącym specjalizacji lekarzy w zakresie kardiologii oraz chorób nowotworowych jako wykładowca oraz współtwórca materiałów dydaktycznych. Uczestniczyła w projektach pt. „*Kształcenie w ramach procesu specjalizacji lekarzy deficytowych specjalności tj. onkologów, kardiologów i lekarzy medycyny pracy*” oraz „*Rozwój kształcenia specjalizacyjnego lekarzy w dziedzinach istotnych z punktu widzenia potrzeb epidemiologiczno-demograficznych kraju.*”

Współpracowała jako organizator i wykładowca z Letnią Szkołą dla Absolwentów Podyplomowego Studium Prawa Medycznego, Bioetyki i Socjologii Medycyny

organizowanej corocznie od 2016 r. przez Szkołę Zdrowia Publicznego CMKP oraz Uniwersytet Warszawski.

Jest ekspertem Komisji Statutowej Rady Naukowej Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego oraz członkiem Komisji Antymobbingowej. Za swoją działalność dydaktyczną i organizacyjną, była wielokrotnie nagradzana przez Dyrektora CMKP w latach: 2012, 2014, 2016, 2017 i 2019.

Oprócz działalności naukowej i dydaktycznej, kandydatka realizowała szereg aktywności związanych z popularyzacją nauki. Jest autorką 19 publikacji o charakterze popularnonaukowym, w tym przygotowanego na zamówienie Miasta Stołecznego Warszawy, „*Poradnika prawnego dla kobiet w ciąży i młodych matek*,” a także szeregu publikacji popularno-naukowych dotyczących praw pacjenta i odpowiedzialności prawnej personelu medycznego. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Higienicznego, Polskiego Towarzystwa Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego oraz Polskiego Towarzystwa Zdrowia Publicznego. Za aktywność o charakterze popularyzatorskim należy także zaliczyć pracę w Fundacji na Rzecz Zdrowego Starzenia. W 2014 r. kandydatka była pełniła funkcję członka zarządu tej Fundacji.

Kandydatka ma także znaczący dorobek ekspercki. Zrecenzowała 21 artykułów dla 5 anglojęzycznych oraz 7 polskojęzycznych czasopism naukowych. Występowała w charakterze eksperta naukowego w zjazdach organizowanych cyklicznie pod patronatem Rzecznika Praw Pacjenta, Zjazdach Pełnomocników ds. Praw Pacjenta oraz w organizowanych pod patronatem Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych, Ogólnopolskich Zjazdach Dyrektorów ds. Pielęgniarstwa, Pielęgniarek Naczelnych i Przełożonych, a także w Zjazdach pod hasłem „Standardy przyjaznej Izby Przyjęć”. Jest ekspertem Fundacji „24 h” zajmującej się problematyką uzależnień. W ramach działalności eksperckiej w 2012 r. kandydatka została powołana przez Prezesa Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych w skład Zespołu Ekspertów ds. opracowania nowelizacji ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. W 2013 r. na zaproszenie Prezydenta Miasta Sopot, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sopocie oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, wystąpiła w charakterze eksperta naukowego podczas sesji pt. „*Institucje w służbie dziecku krzywdzonemu*”. W 2017 r. była ekspertem naukowym w naukowo – sędziowskim

seminarium eksperckim organizowanym przez Rzecznika Praw Pacjenta pt. *Prawa pacjenta w świetle praktyki orzeczniczej sądów*.

Kandydatka na zamówienie Towarzystwa Ubezpieczeń INTER Polska S.A. wykonała ekspertyzę dotyczącą zakresu przedmiotowego umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej diagnostów laboratoryjnych. Natomiast na zamówienie MSD Polska, kandydatka wykonała ekspertyzę dotyczącą profilaktyki HPV w Polsce w kontekście wytycznych dla organizacji programów profilaktycznych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Na odnotowanie zasługuje także działalność społeczna kandydatki. Jest między innymi członkiem Stowarzyszenia, którego celem jest utrzymanie w godnym stanie cerkwi grekokatolickiej i stworzenie w niej muzeum sztuki sakralnej łemkowszczyzny, w miejscowości Królik Wołoski (podkarpackie). Jest także członkiem zarządu Fundacji na Rzecz Zdrowego Starzenia oraz ekspertem Fundacji „24h” zajmującej się uzależnieniami.

5. Wniosek

Na zlecenie Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Warszawie zapoznałem się z dorobkiem naukowo-badawczym, dydaktycznym, organizacyjnym i popularyzatorskim dr n. prawnych Anny Augustynowicz oraz dokonałem jego oceny zgodnie z kryteriami określonymi w art. 16 ust. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003 nr 65 poz. 595 ze zm.) oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. 2011, nr 196, poz. 1165).

Stwierdzam, że zgłoszona jako główne osiągnięcie naukowe monografia pt. *„Czynniki determinujące prowadzenie programów polityki zdrowotnej przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie”* wnosi znaczny wkład w wiedzę o zróżnicowaniu stanu zdrowia członków społeczeństwa polskiego, a w szczególności, o różnicach w stanie zdrowia mieszkańców miast i wsi oraz działaniach władz publicznych, w szczególności

samorządowych, w celu zniwelowania tych różnic. Jest zagadnienie z zakresu zdrowia publicznego zaliczanego do dyscypliny nauk o zdrowiu. Także ocena pozostałej działalności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej, popularyzatorskiej i eksperckiej, wskazuje, że habilitantka ma znaczący dorobek w zakresie dyscypliny nauk o zdrowiu.

Na tej podstawie wyrażam pozytywną opinię w kwestii nadania dr n. prawnych Annie Augustynowicz stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk o zdrowiu i medycynie, w dyscyplinie nauk o zdrowiu.

Lublin, 2021-08-23

dr hab. n.med. Mirosław J. Jarosz